

 Kuntaliitto
Kommunförbundet

Kuntatalouden sekä sote- ja maakuntaudistuksen näkymiä

Seuraa ja osallistu

#maakuntatilaisuudet2019

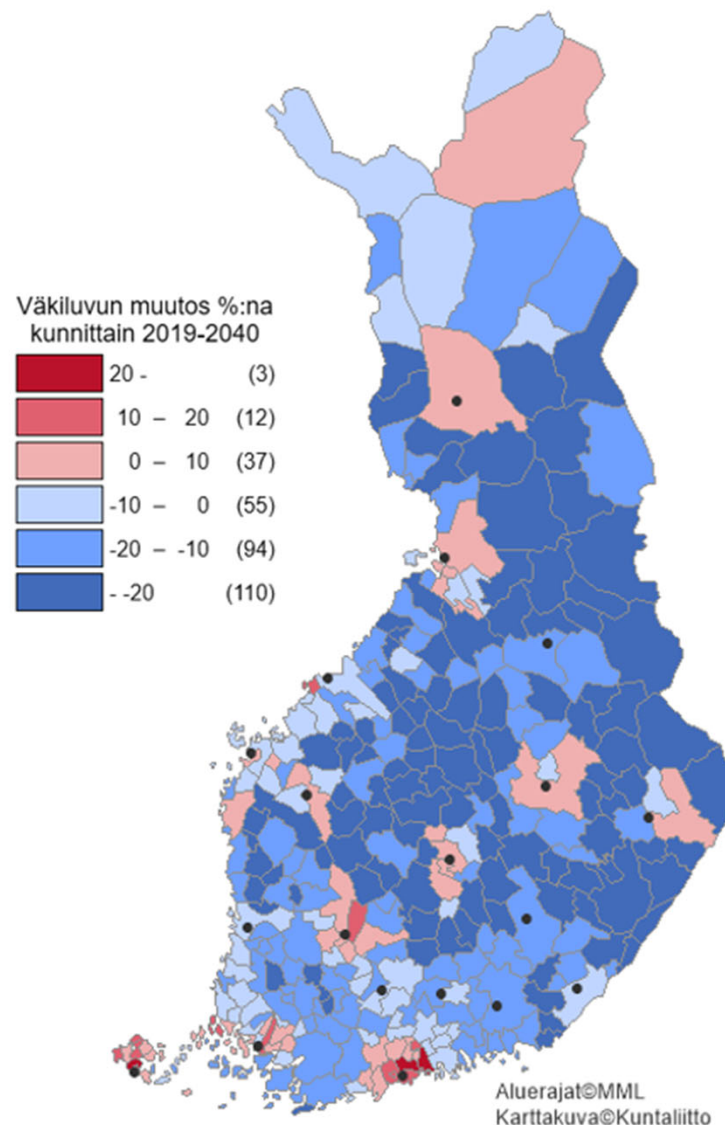
Följ och delta # landskapsbesok2019

Imatra, 14.11.2019

Timo Reina

Tilastokeskuksen ennuste syksy 2019:

Suomessa ei 15 vuoden kuluttua olisi enää yhtään maakuntaa, jossa syntyy enemmän ihmisiä kuin kuolee, jos syntyvyys pysyy nyt havaitulla tasolla. Maamme väkiluku lähtee nykyisellä kehityksellä laskuun vuonna 2031.

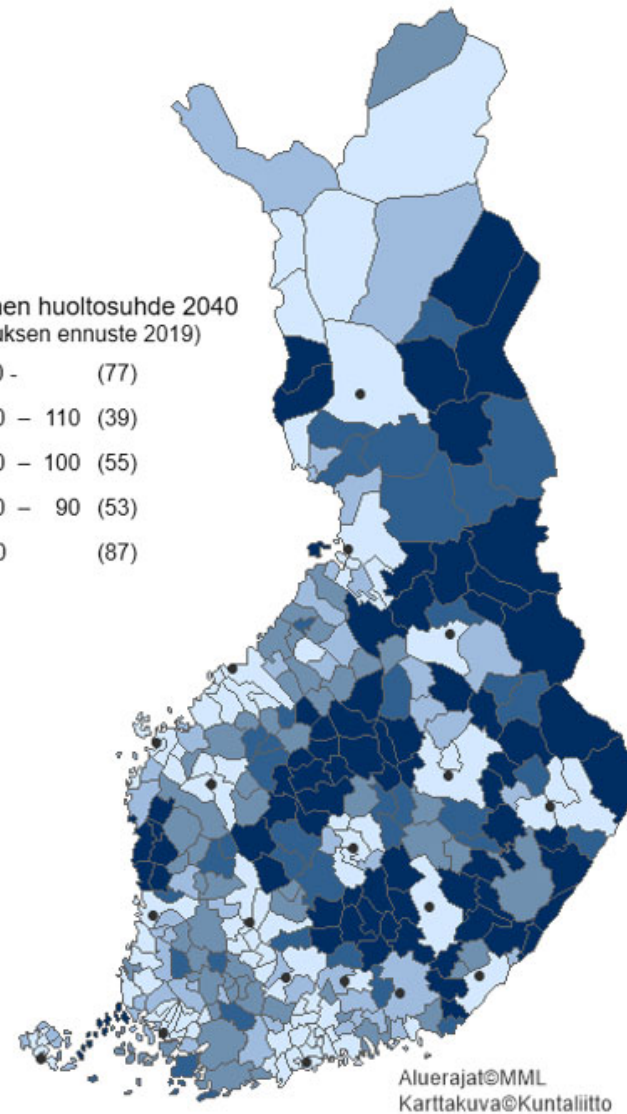
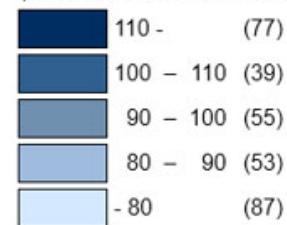
Tilastokeskuksen ennuste syksy 2019:

Huoltosuhde nousee koko maassa nykyisestä 61:stä 66:een. Syntyvyyden lasku, väestön vanheneminen ja poispäin suuntautuva muuttoliike nostavat huoltosuhteen erittäin korkealle tasolle väestöltään vähenevissä kunnissa.

Mitä pienemmästä kunnasta on kyse, sitä heikommaksi tilanne kehittyy ennusteen mukaan.

(Huoltosuhde kertoo, kuinka monta ei-työikäistä on yhtä työikäistä kohden.)

Demografinen huoltosuhde 2040
(Tilastokeskuksen ennuste 2019)

Väestömuutoksen vaikutus kuntien ikäryhmäkohtaisiin käyttökuluihin maakunnittain 2019-2040

Menopaine (€): väestömuutoksen aiheuttama menopaine kokonaiskustannuksiin.

Menopaine (€as): väestömuutoksen aiheuttama menopaine asukaskohtaiseen kustannukseen.

Laskelma perustuu Tilastokeskuksen väestöennusteeseen sekä kuntien ikäryhmäkohtaisiin kustannuksiin.

Laskelma kuvaa ainoastaan väestömuutoksen aiheuttamaa laskennallista vaikutusta.

Lähde: Laskelmat Kuntaliitto, Väestöennuste ja kuntien kustannustiedot Tilastokeskus

Maakunta	Menopaine (€)	Menopaine (€as)	Väestömuutos-%
Ahvenanmaa	24 %	9 %	14 %
Uusimaa	25 %	11 %	13 %
Pirkanmaa	16 %	11 %	4 %
Varsinais-Suomi	13 %	12 %	1 %
Pohjois-Pohjanmaa	13 %	16 %	-3 %
Pohjanmaa	6 %	10 %	-4 %
Keski-Suomi	7 %	13 %	-4 %
Päijät-Häme	5 %	14 %	-7 %
Keski-Pohjanmaa	6 %	14 %	-7 %
Pohjois-Savo	7 %	17 %	-9 %
Lappi	7 %	18 %	-9 %
Pohjois-Karjala	5 %	16 %	-9 %
Kanta-Häme	5 %	16 %	-10 %
Etelä-Pohjanmaa	2 %	14 %	-10 %
Satakunta	-1 %	13 %	-12 %
Etelä-Karjala	-3 %	11 %	-12 %
Kymenlaakso	-3 %	16 %	-16 %
Kainuu	-7 %	13 %	-18 %
Etelä-Savo	-6 %	16 %	-18 %
Yhteensä	12 %	12 %	0 %

Kuntatalouden tilanne on historiallisen heikko

- Kuntalousohjelma julkistettiin 7.10. → Kuntatalouden tasapainottamiseksi tarvitaan lähes kaksi miljardia euroa
- Lakisääteiset eurot palautuvat ensi vuonna
 - kilpailukykysovimuksen ja määräaikaisten indeksijäädytysten päättyessä kunnille palautuu noin miljardi euroa
 - uudet tehtävät ja veroperustemuutokset on luvattu kompensoida täysimääräisesti
- Verotukseen tehdyt järjestelmämuutokset, kuten tulorekisteri ja verokorttiuudistus, vaikuttavat kuntien verotulokertymiin ja hankaloittavat talouden suunnittelua.
 - Hieman helpotusta luvassa → Ensi vuodelle budjetoituja kompensatioita on aikaistettu tälle vuodelle 237 miljoonaa euroa

**Kuntaliitto seuraa
taloustilannetta ja valvoo
kuntien etuja**

Mistä raju heikennys johtuu?

Taulukko 9. Väestötekijöiden vaikutus peruspalvelujen kysyntään, prosenttia

	2017	2018	2019	2020	2021
Koulutuspalvelut	-0,1	-0,1	-0,3	-0,4	-0,4
Lasten päivähoito ja esiopetus	-1,7	-2,3	-3,0	-3,3	-3,2
Perusopetus	1,1	1,0	0,8	0,3	0,2
Lukio ja ammattikoulutus	-0,8	-0,4	-0,1	0,5	0,6
Terveyspalvelut	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8
Erikoissairaanhoido	0,5	0,5	0,6	0,7	0,7
Perusterveydenhuolto	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1
Sosiaalipalvelut	1,9	1,9	2	2,1	2,1
Vanhainkodit	2,2	2,2	2,2	2,4	2,3
Kotipalvelut	1,7	1,7	1,8	1,9	1,9
Palveluasuminen	1,9	1,9	2,0	2,1	2,1
Yllä mainitut peruspalvelut yhteensä	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5

Menojen kasvun taustalla mm. väestön ikääntyminen

Lähde: Kuntatalousohjelma, kevät 2019

Markku Heikura @HeikuraMarkku · 18t
Ohessa havainnollinen viestiketju @TuloRekisteri tilanteesta, vaikutuksesta verokertymään ja kuntatalouteen. Muuttujia on enemmän kuin yksi - yksinäistä on **verokortin muuttunut käytäntö.** Jatkamme tilanteen selvittämistä.

Verouutiset @Verouutiset · 23t
Moni kritisoi nyt tulorekisteriä. Syytökset kuntien talousvaikeuksista ovat kovia. Otamme palautteen vakavasti. Pureksitaanpa tilannetta hieman. Tässä ketjussa tilanteen mittakaavaa ja muutamia huomioita. 1/7
[Näytä tämä ketju](#)

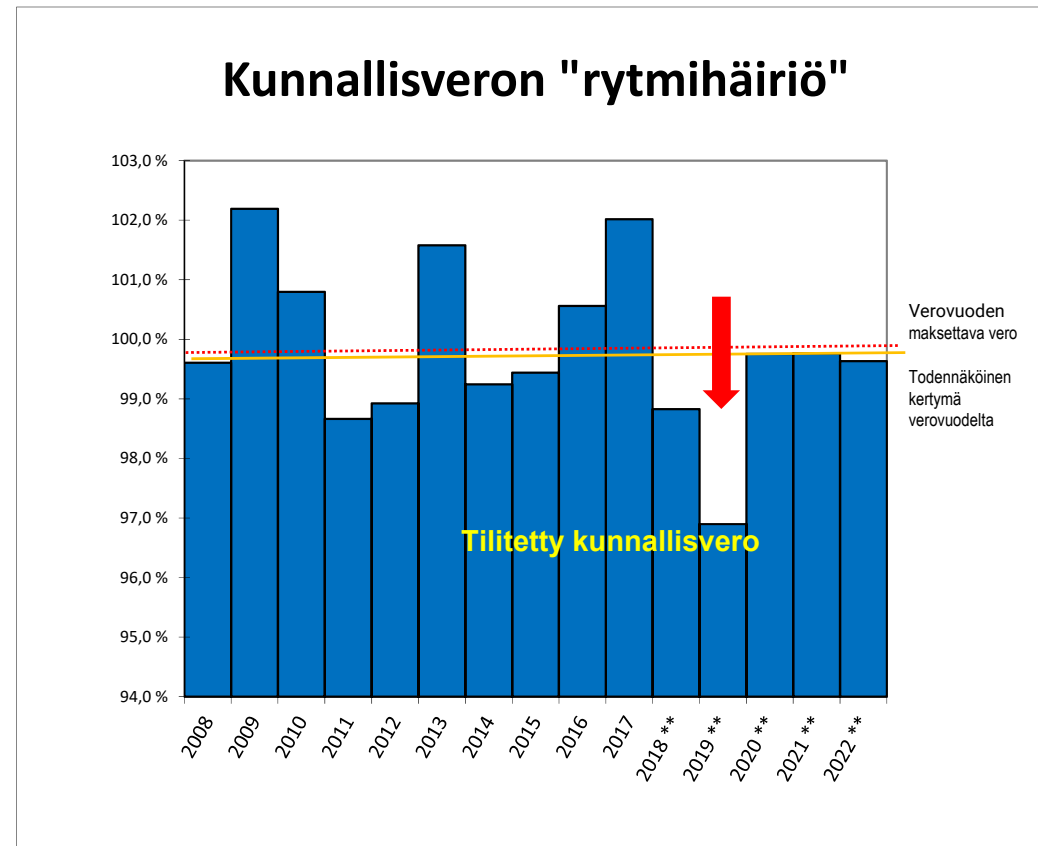
Miinuksella painuvien kunnallisverotilitysten taustalla verokorttiuudistus. Myös tulorekisteri-ilmoituksissa yhä ongelmia.

Investointien kasvun taustalla muuttoliike ja rakennuskannan ikä. Myös elinvoiman lisääminen näkyy.

Verouudistuksista johtuva kertymävaje oikenee pääosin vuonna 2020

- Tulorekisteri-ilmoitusongelmien osuus vajeesta on Verohallinnon selvityksen mukaan noin 13 % ja kertymävajeen loppuosa johtuisi verokortti-uudistuksesta ja muista mahdollisista tekijöistä.
- Verokortti-uudistuksesta johtuva kertymävaje alkaa korjaantua suurelta osin vasta joulukuussa tehtävissä ennakonpidätyksissä.
 - loppusyksyn aikana kertymävaje odotetaan kasvavan edelleen kuukausittain, elleivät veronmaksajat korota laajasti veroprosenttejaan tai verokorttien vuosittaiset ansiorajat ylity laajasti
 - vuoden 2019 kertymävajeeksi olisi uudistusten johdosta mahdollisesti muodostumassa jopa 600-700 miljoonaa

Keskeisiä Antti Rinteen hallitusohjelman kuntapäätöksiä: täysimääräinen kompensaatio

Uudistuksen kustannusvaikutus, milj. euroa	Antti Rinteen hallitusohjelma (3.6.2019)	Kuntaliiton alustava arvio	Erotus	Lisähuomioita
Sosiaali- ja terveystoimet, yhteensä 270 milj. euroa				
Sitova hoivamitoitus 0,7:ään ympärivuorokautisen hoivan yksikössä	70	227	-157	Haarukka 200-250 milj. euroa. HE 233 milj. euroa, kustannuslisäys jo budjetoidun lisäksi 163 milj. euroa
Peruspalveluiden saatavuus (hoitotakuun kiristäminen)	50	115	-65	Oletuksena on ollut +1000 htv:tta lääkäreiden palkkaamiseen
Kotihoidon ja omaishoidon resurssointi	45			Kotihoidon resurssien riittävyyden ja omaishoidon kehittämisen osalta ei ole avattu toimintaprosesseja, joille voidaan laskea hinta.
Asiakasmaksulain uudistaminen	45			
Osaaminen ja sivistys, yhteensä 201,5 milj. euroa				
Oppivelvollisuuden pidennys 18-ikävuoteen ja maksuton toinen aste	107	183	-76	Lakimuutoksen laajuus (maksuttomuuden laajentaminen, maksujen kohtuullistaminen) ratkaisee lisämäärärahan tarpeen.
Lukiokoulutuksen yksikköhinnan vahvistaminen	18	18		Kustannukset riippuvat toteutusmallista.
Oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen, sitova mitoitus toisen asteen opiskelijahuollon palveluihin	29			2011 jälkeen toteutettujen rahoitusleikkausten osuus edelleen 100 M€.
Subjekttiivinen varhaiskasvatusoikeus	17	Suuruusluokka oikea		Kustannukset riippuvat toteutustavasta.
Ryhmäkokojen pienentäminen varhaiskasvatuksessa	16	Suuruusluokka oikea		
Harrastusmahdollisuus koululaisille	14,5		Erotus	Ns. Islannin malli. Toimenpiteet avoinna. Tulevaisuusinvestointeihin 2020-2022 40 M€ ja pysyvä rahoitus 14,5 M€. Tilastoja harrastustoiminnan rahoituksesta ei ole.
YHTEENSÄ	470		-298	

Kuntien ja kuntayhtymien talous, mrd.€ (painelaskelman mukaan)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Toimintakate	-27,50	-28,55	-29,88	-31,27	-32,49	-33,74	-34,84
Verotulot	22,55	22,43	22,93	24,44	25,01	25,77	26,52
Käyttötalouden valt.os. 2)	8,54	8,50	8,53	9,43	9,89	10,33	10,67
Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,37	0,32	0,37	0,36	0,32	0,28	0,16
Vuosikate	3,96	2,70	1,95	2,97	2,74	2,64	2,50
Poistot	-2,82	-2,82	-2,92	-3,02	-3,12	-3,22	-3,32
Satunnaiset erät, netto	0,14	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07
Tilikauden tulos	1,28	-0,04	-0,90	0,03	-0,31	-0,51	-0,75
<hr/>							
Tulorah. korjauserät	-0,53	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57
Tulorahoitus, netto	3,57	2,16	1,45	2,47	2,23	2,14	2,00
Investoinnit, netto	-3,46	-3,87	-4,18	-4,34	-4,52	-4,67	-4,66
Rahoitusjäämä ¹⁾	0,11	-1,71	-2,74	-1,87	-2,29	-2,53	-2,67
Lainakanta	18,42	19,44	22,25	24,19	26,54	29,14	31,88
Rahavarat	6,40	6,04	6,04	6,04	6,03	6,03	6,04

1) Rahoitusjäämä = Toiminnan ja investointien rahavirta = Tulorahoitus + investoinnit, netto
Tulorahoitus = Vuosikate + satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät

2) Valtionosuuden vuoden 2019 tasoon ei sisälly 237 milj. euron lisäys, jonka maksamisen kunnille hallitus päätti aikaistaa vuodelle 2019.

Lähde: Vuodet 2017 ja 2018
Tilastokeskus,
Vuosien 2019-2023 arviot VM 7.10.2019

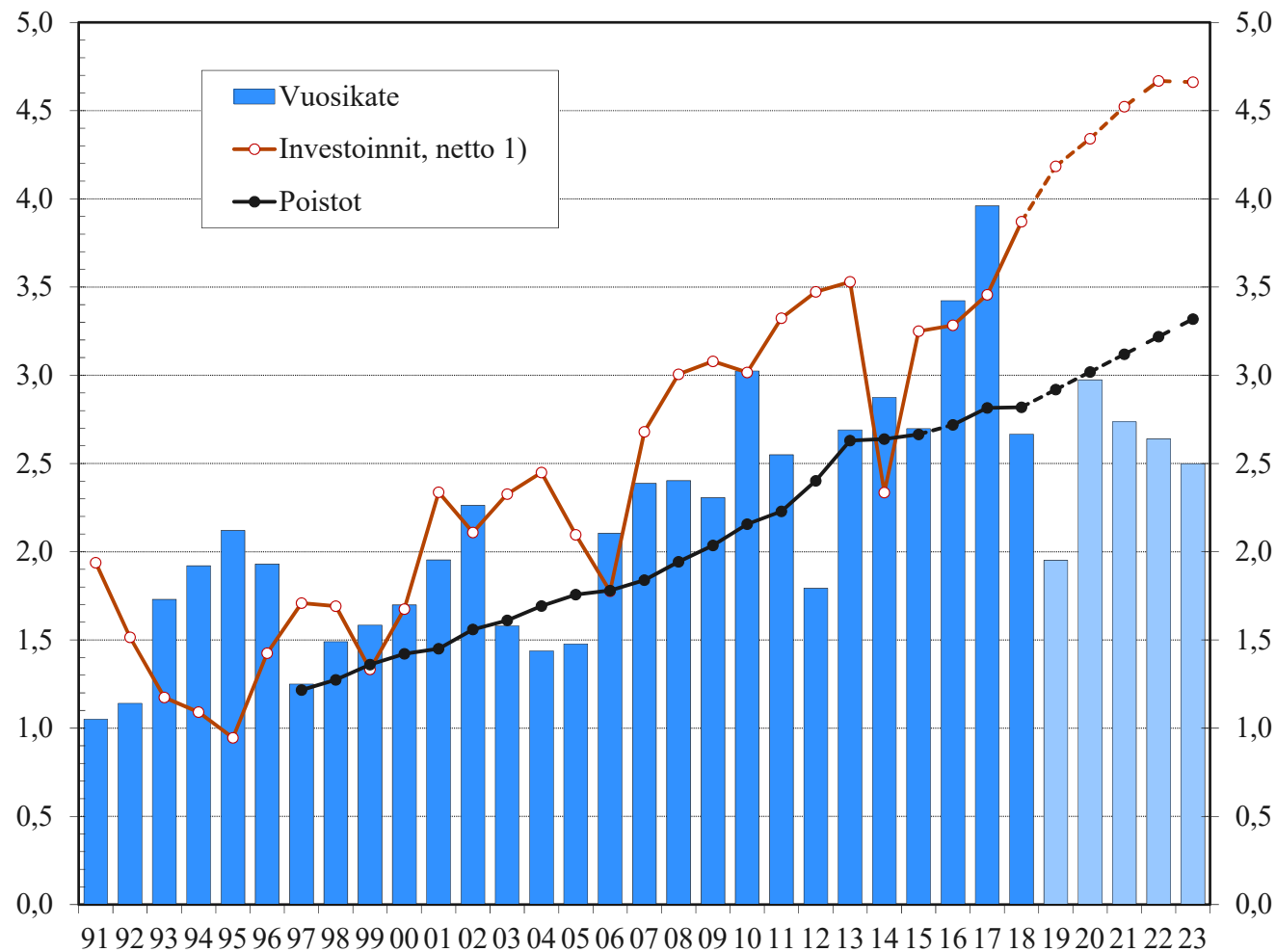
Kuntasektorin vuosikate, poistot sekä investoinnit¹⁾ 1991-2023

(painelaskelman mukaan)
mrd.€

1) Investoinnit, netto =
Käyttöomaisuusinvestoinnit-rahoitusosuudet
- käyttöomaisuuden myyntitulot.

Vuoden 2014 nettoinvestointien tasoon
vaikuttaa kunnallisten liikelaitosten
yhtiöittäminen.

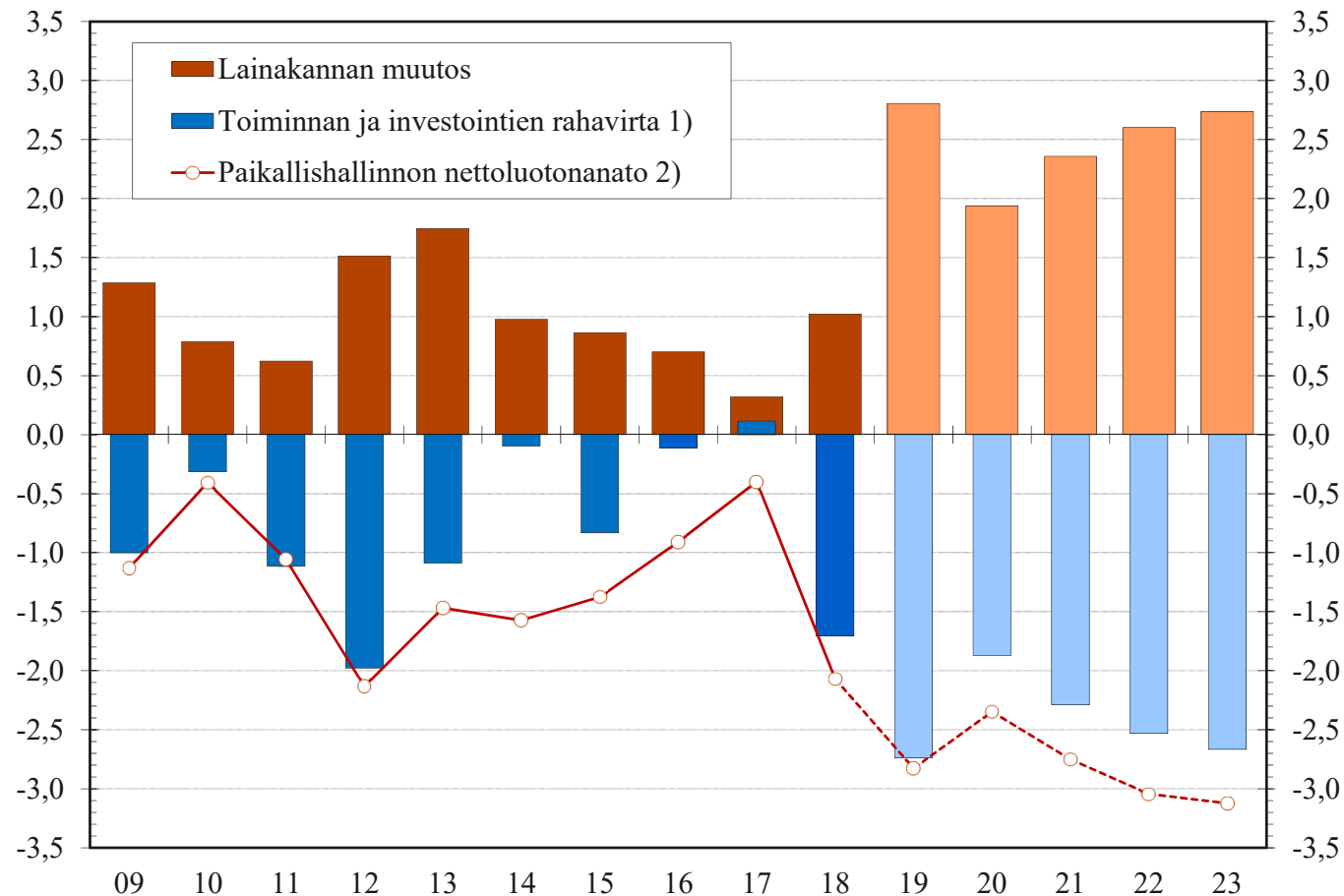
Lähde: Vuodet 1991-2018 Tilastokeskus,
Vuosien 2019-2023 arviot VM 7.10.2019

Kuntasektorin toiminnan ja investointien rahavirta, paikallishallinnon nettoluotonanto sekä lainakannan muutos (painelaskelman mukaan) mrd. €

1) Alijäämäinen (neg.) rahavirta ilmaisee, että menoja katetaan kassavaroja vähentämällä tai lainalla. Ylijäämäinen (pos.) rahavirta ilmaisee, kuinka paljon varoja jää antolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

2) Nettoluotonanto kansantalouden tilinpidon mukaan = Paikallishallinnon kokonaistulojen ja kokonaismenojen erotus

Lähde: Vuodet 1991-2018 Tilastokeskus, Vuosien 2019-2023 arviot VM 7.10.2019

- Normaalin kansainvälisen ja siitä heijastuvan kotimaisen talouskehityksen oloissa julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023, julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen pienenee ja työllisyysaste nousee 75 prosenttiin.
- Työllisyysasteen nousu on hallituksen tulopohjan keskeisin yksittäinen elementti
- Hallitus panostaa tuottavuuden kasvun tärkeimpiin tekijöihin osaamiseen ja innovaatioihin.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Verot ja sosiaaliturvamaksut	43,0	42,3	41,9	42,2	42,1	42,1	42,1
Julkisyhteisöjen menot	53,7	53,1	52,7	53,1	53,0	52,9	52,9
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto	-0,7	-0,8	-1,0	-1,4	-1,5	-1,5	-1,4
— Valtionhallinto	-1,8	-1,2	-0,9	-1,2	-1,1	-1,0	-0,9
— Paikallishallinto	-0,2	-0,9	-1,2	-0,9	-1,1	-1,2	-1,2
— Työeläkelaitokset	1,0	1,0	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6
— Muut sosiaaliturvarahastot	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0
Perusjäämä	-0,4	-0,7	-0,9	-1,3	-1,5	-1,5	-1,4
Rakenteellinen jäämä	-0,8	-1,0	-1,3	-1,4	-1,6	-1,6	-1,4
Julkisyhteisöjen bruttovelka	60,8	58,9	58,8	58,8	59,7	60,6	61,6
Valtionvelka ¹⁾	46,8	44,8	44,4	43,9	44,3	44,5	44,9

¹⁾ VM:n kansantalousosaston arvio valtion velasta eroaa budjetoidun perusteella arvioidusta mm. päivitettyjen tulosten vuoksi.

VM:n mukaan julkinen sektori EI tasapainotu hallituskaudella.

Tulevaisuusinvestointien
jääminen kuntien
menokehitykseen lisäriski

Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyvät

- Hallitus käynnistää ensi keväänä työllisyyden kuntakokeilut, joissa kunta vastaa työnhakijoiden palveluprosessista ja työllisyyttä edistävien palvelujen tarjoamisesta.
- Kokeiluun voi hakea ELY-alueella yksittäinen kunta tai useampi kunta yhdessä.
 - Kokeiluun mukaan tulevien kuntien asukasmäärän oltava vähintään 30 000.
 - ELY-keskuksen alueella kokeiluihin voisi siirtyä enintään noin 40 % TE-toimiston työnhakija-asiakkaista.
- Kuntaliitto tukee kokeilusta kiinnostuneita kuntia järjestämällä kaksi työllisyysklinikkaa, joissa käydään läpi työllisyyskokeilua, siihen hakeutumista ja valmistautumista.
 - Ensimmäinen klinikka järjestettiin Helsingissä Kuntatalolla 16.10 ja toinen Tampereella 13.11.

Kuntatalouteen vähintäänkin välillisesti vaikuttavat Syksyllä 2019 meneillään olevat

selvitykset uudistukset hankkeet

- Kuntalain päivitys
- Talousjaosto
- Hallintojaosto

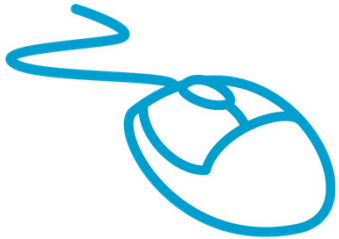

- Perustuslain reunaehdot kuntien tehtävien eriyttämiselle (Lavapuro) (vain Uusimaa?)
- Kuntien rahoitusperiaatteen toteutumisen arviointimenetelmän toimivuus ja uudet mittausmenetelmät

- Kunnat sote-tuottajina (kysely → selvitys)
- Uudenmaan erillisselvitys

Tietoa Kuntapulssi – extra –kyselyn 2019 toteutuksesta

Kuntapulssi –kyselyllä 2019 on kartoitettu kuntakentän näkemyksiä pääministeri Antti Rinteen hallituksen 6.6.2019 julkaiseman hallitusohjelman sisältämistä linjauksista liittyen käynnistettävään uuteen sote-rakennemuutokseen.

Kysely toteutettiin sähköisenä 6.-22.8.2019 välisenä aikana

Kohdejoukko oli Manner-Suomen kunnissa:

- ✓ Kuntajohtajat
- ✓ Talousjohtajat
- ✓ Sote-johtajat
- ✓ Valtuustojen ja hallitusten puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat

Kyselyyn vastasi kaikkiaan 544 henkilöä ja sen kattavuus oli kaikkiaan 272 kuntaa (92% kunnista)

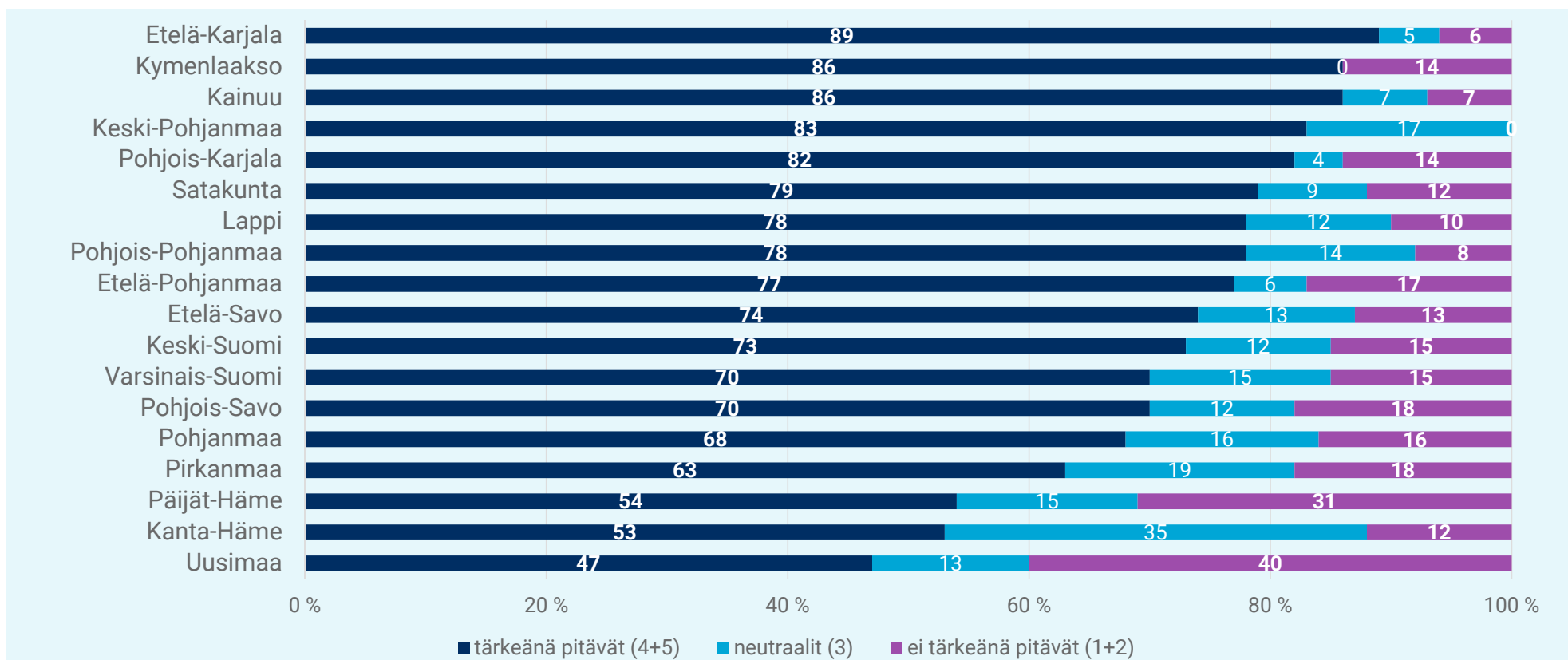
Tärkeimmät havainnot

1. Alueellisten tietojärjestelmien saaminen ensiarvoisen tärkeää
2. Alueelliset erityispiirteet tulee ottaa huomioon sote-uudistuksessa
3. Kuntien vapaaehtoista etenemistä uudistuksessa tulee tukea ennen lainsäädännön hyväksymistä
4. Kunnat ovat halukkaista laajasti toimimaan sote-tuottajina
5. Myös järjestämisvastuun siirtoa kunnille kannatetaan
6. Peruspalvelut tulee tuottaa lähellä kuntalaisia
7. 18 maakunnan malli ja maakuntaverot jakavat kuntakenttää vahvasti
8. Uudenmaan erilliskäytöstä ei pidetä tärkeänä muissa maakunnissa

Näkemykset sote-palvelujen järjestämisen tärkeydestä kuntaa suuremmilla itsehallinnollisilla alueilla.

Vastausten %-jakaumat maakunnittain tarkasteltuna (n=539).

MISSIO:

Kunnat luovat perustan asukkaidensa hyvälle elämälle.

Kuntaliitto tekee työtä, jotta kunnat onnistuvat tehtävissään.

VISIO:

VAIKUTTAVA KUMPPANI KUNNILLE

1. Vaikuttavuus on kuntien kestävyttä
2. Vaikuttavuus on suunnan näyttämistä
3. Vaikuttavuus tehdään erilaistuville kunnille
4. Vaikuttavuus tehdään verkostoissa
5. Vaikuttavuus vaatii uudenlaista osaamista
6. Vaikuttavuus vaatii vakaata taloutta

” Onnistuva
Suomi
tehdään
lähellä

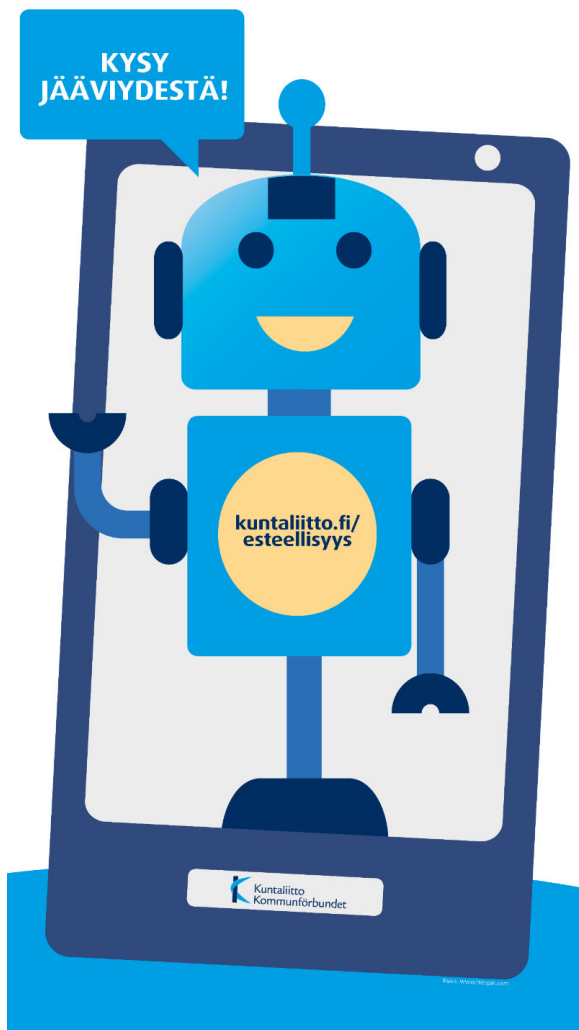
ARVOT JA MEILLE TÄRKEÄT TOIMINTATAVAT

Askeleen edellä - Yhteistyötä yli rajojen - Avoin toimintakulttuuri

Uusi Hansel - Julkisten hankintojen osaaminen on nyt koottu yhteen yhtiöön

- Kaikki julkishallinnon yhteishankinnat on mahdollista hoitaa Hanselista
- Hansel Oy:n omistajat ovat 2.9.2019 alkaen valtiovarainministeriö (65 %) ja Suomen Kuntaliitto ry (35 %). Omistus- ja yritysjärjestelyn myötä KL-Kuntahankintojen henkilökunta siirtyvät Hanseliin vanhoina työntekijöinä.
- Yhdistyminen mahdollistaa kilpailutuksissa yhtenäisemmät toimintatavat, mikä helpottaa myös pienten yritysten osallistumista julkisiin tarjouskilpailuihin.
- Markkinoiden toimivuutta edistetään yhteishankinnoissa esimerkiksi jakamalla niitä alueellisesti tai useammille tavarantoimittajille, jotta kilpailua syntyisi mahdollisimman paljon. Hankintoja kilpailutetaan edelleen myös paikallisesti.

Kannustamme kaikkia hyödyntämään Kuntaliiton tekoälyyn perustuvaa *Kysy jääviydestä* -palvelua.

Palvelu on tehty käyttöösi ja avuksesi – vinkkaa myös kaverille!

**Palvelun löydät osoitteesta:
<https://www.kuntaliitto.fi/laki/esteellisyydys>**

Seuraa työmme etenemistä

- TOP 3 Kuntaliitosta – uutiskirje
 - Kahden viikon välein ilmestyvässä uutiskirjeessä kerromme Kuntaliiton tärkeimmät uutiset
 - Voit tilata kirjeen osoitteesta kuntaliitto.fi/uutiskirjeet
- Kuntaliitto.fi
 - Verkkosivuiltamme löydät asiantuntijatietoa kunnista, uusimmat uutiset, tiedotteet, lausunnot, kannanotot ja blogit.
- Seuraa ajankohtaista keskustelua Facebookissa ja Twitterissä @Kuntaliitto.

Muista myös Sote-tulevaisuuspäivä Kuntatalolla 4.12.2019

Kuntaliiton sote-tulevaisuuspäivä on tarkoitettu erityisesti kuntajohtajille, kuntien ja kuntayhtymien sote-johtajille, johtaville luottamushenkilöille sekä muille uudistuksen parissa työskenteleville asiantuntijoille.

Kiitos!

Anna palaute: www.menti.com
Syötä koodi: 91 75 22

Seuraa ja osallistu #maakuntatilaisuudet2019
Följ och delta #landskapsbesok2019

 Kuntaliitto
Kommunförbundet

Onnistuva Suomi tehdään lähellä

kuntaliitto.fi

PL 200, 00101 Helsinki
Kuntatalo, Toinen linja 14
00530 Helsinki

